

vonnis
6 x

IN NAAM DES KONINGS

RECHTBANK DEN HAAG

Team Handel

zaaknummer / rolnummer: C/09/444070/HA ZA 13-633

Vonnis van 8 januari 2014

in de zaak van

de stichting

STICHTING ICTU,
gevestigd te Den Haag,
eiseres,

procesadvocaat: mr. D. Knottenbelt te Rotterdam,
advocaten: mrs. L. Viergever en J. Koëter te Amsterdam,

TEGEN

1. de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid

CGI NEDERLAND B.V.,

gevestigd te Amstelveen,
advocaat: mr. H.J.S.M. Langbroek te Den Haag,

2. de publiekrechtelijke rechtspersoon

GEMEENTE HAARLEMMERMEER,

zetelende te Hoofddorp,
advocaat: mr. B.M. Mendel te Haarlem,
gedaagden.

Partijen zullen hierna ICTU, CGI en de Gemeente genoemd worden.

1. De procedure

1.1. Het verloop van de procedure blijkt uit:

- de dagvaarding van 24 mei 2013 (met producties),
- de akte houdende overlegging aanvullende producties, tevens houdende wijziging van eis van de zijde van ICTU,
- de conclusie van antwoord (met producties) van de zijde van de gemeente en de conclusie van antwoord van de zijde van CGI (met 1 productie),
- het tussenvonnissen van 31 juli 2013, waarin een comparitie van partijen is gelast;
- het proces-verbaal van de comparitie van 4 november 2013.

1.2. Ten slotte is een datum voor vonnis bepaald.

2. De feiten

2.1. ICTU is in 2001 opgericht door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de Vereniging Nederlandse Gemeenten, onder meer, om overheden te helpen met het verbeteren van hun digitale omgeving. Sinds 2006 voert ICTU in opdracht van verschillende gemeenten het programma GovUnited uit teneinde schaalvoordelen, goede inkoopvoorwaarden e.d. te realiseren. De deelnemende gemeenten worden ook wel de GU-gemeenten genoemd. Op 1 januari 2009 heeft de Gemeente zich bij GovUnited aangesloten.

2.2. ICTU heeft in januari 2008 – namens alle GU-gemeenten – de bij openbare aanbestedingsprocedure uitgeschreven opdracht voor de selectie van een IT-oplossing voor gemeentelijke dienstverleningsprocessen aan Logica (de rechtsvoorganger van CGI) gegund. De IT-oplossing van Logica was genaamd “MidOffice Suite Triple C”(hierna: Triple C), waarbij de IT-oplossing als dienst (software) werd geleverd, en niet bij de individuele GU-gemeenten op locatie werd geïnstalleerd.

2.3. Op 14 april 2008 heeft ICTU, mede namens de GU-gemeenten, met Logica de “Samenwerkingsovereenkomst Midoffice Suite”, hierna: de samenwerkingsovereenkomst, gesloten. Als Bijlage G was bijgevoegd het Dossier Financiële Afspraken van 7 september 2009, hierna: “DFA”, waarin is bepaald dat een GU-gemeente een eenmalige en een periodieke vergoeding is verschuldigd aan Logica (artikel 4.2). Deze afspraken golden voor alle GU-gemeenten gelijkelijk.

2.4. In artikel 5 DFA (Facturering) is bepaald:

“5.1 Alle facturen die voortkomen uit de uitvoering van de Samenwerkingsovereenkomst en gesloten Nadere overeenkomsten (...) lopen via ICTU.

(...)

5.2 Facturen worden door ICTU/GovUnited binnen de in de Samenwerkingsovereenkomst gestelde termijn, zijnde 45 dagen na ontvangst factuur betaald, vermits de factuur aan de volgende eisen voldoet (...)”

2.5. Anders dan de GU-gemeenten, heeft de Gemeente ervoor gekozen om Triple C wél fysiek te installeren op haar eigen IT-systemen. De Gemeente en Logica hebben daartoe afwijkende afspraken vastgelegd in de “Leveringsovereenkomst Midoffice Suite” (hierna: de leveringsovereenkomst) en de Behoeftestelling van 31 december 2010. Op 5 januari 2011 hebben de Gemeente en ICTU de “Aanvullende Overeenkomst GU-1 Midoffice” gesloten.

2.6. In artikel 4.2 van de leveringsovereenkomst is het volgende bepaald:

“4.2 Betaling door Gemeente aan Leverancier vindt plaats door tussenkomst van ICTU/GovUnited, in die zin dat Gemeente de aan Leverancier verschuldigde vergoeding betaalt aan ICTU/GovUnited onder de verplichting van ICTU/GovUnited tot (door)betaling, voor en namens de Gemeente, aan Leverancier. Deze (door)betaling vindt plaats onder verantwoordelijkheid van Gemeente, met dient verstande dat, indien Leverancier de betreffende betaling niet of te laat van ICTU/GovUnited ontvangt, Leverancier Gemeente hierop kan aanspreken en indien nodig kan Leverancier Gemeente als gevolg van deze wanprestatie in gebreke stellen. (...)”

2.7. In de Behoeftestelling hebben de Gemeente en CGI een aantal (van de standaardafspraken in het DFA) afwijkende afspraken opgenomen die vooral zien op de hoogte van de vergoedingen, de facturering en de betalingstermijn:

“(…)

Nadere uitwerking afspraken

(…)

In tegenstelling tot hetgeen in de DFA is overeengekomen prevaleren de navolgende afspraken, waarbij de nummering van de afspraken overeenkomt met hetzelfde artikelnummer in de DFA:

(…)

5.2 De facturen die betrekking hebben op Gemeente Haarlemmermeer worden door GovUnited betaald zodra Gemeente Haarlemmermeer aan de betalingsverplichting jegens GovUnited heeft voldaan. Bij de factuur dient een specificatie van tarieven en geleverde diensten te worden bijgesloten. Tevens dient op elke factuur het verplichtingnummer duidelijk te worden vermeld[t]. (…)”

2.8. Op enig moment is tussen de Gemeente en Logica onenigheid ontstaan over de oplevering van Triple C. De Gemeente stelde zich op het standpunt dat Triple C niet naar behoren was geïmplementeerd, waarna zij aanvullende afspraken hebben gemaakt en er twee acceptatietesten hebben plaatsgevonden. De Gemeente en Logica hebben (onder meer naar aanleiding hiervan) op 30 augustus 2011 een Aanvullende overeenkomst op de leveringsovereenkomst gesloten (hierna: de aanvullende leveringsovereenkomst). Die overeenkomst is in kopie aan ICTU verstrekt. In de aanvullende leveringsovereenkomst hebben de Gemeente en Logica afspraken gemaakt welke vergoedingen voor welke diensten (op welke data) door Logica konden worden gefactureerd:

“(…)

Artikel 4 Overig

4.1 Partijen komen overeen dat in afwijking van de Leveringsovereenkomst:

- *De vergoeding voor de sitelicentie (EUR 150.000 excl BTW) per 8 maart 2011 in plaats van [per] 1 januari 2011 kan worden gefactureerd;*
- *De vergoeding voor het gebruiksrecht TRIPLE C Ontwikkel- en Testomgeving over 2011 per 8 maart 2011 in plaats van per 1 februari 2011 naar rato kan worden gefactureerd. De periode van 8 maart tot en met 31 december omvat 298 dagen. Het factuurbedrag wordt daarmee 298/334 dagen * EUR 10.888 EUR 9.714,44 excl. BTW;*
- *De vergoeding van het Gebruiksrecht TRIPLE C productie omgeving en de vergoeding voor Onderhoud en beheer pas wordt gefactureerd op het moment dat beide Partijen vaststellen dat de bevindingen zoals door Leverancier toegezegd voor de 1-juli-release zijn verholpen en dat de Gemeente daarmee in staat is om live te gaan met TRIPLE C. Deze vaststelling heeft plaatsgevonden op 15 augustus. De vergoeding over 2011 voor het Gebruiksrecht TRIPLE C productie en voor het Onderhoud en beheer is slechts verschuldigd over de periode van constateren dat de bevindingen zijn opgelost (15 augustus 2011) tot en met 31 december 2011. Slechts over deze periode in 2011 zal door Opdrachtnemer een factuur worden verstuurd.*

4.2 Deze Aanvullende Overeenkomst duurt voort tot en met het moment waarop conform artikel 2.2 akkoord is gegeven door de Stuurgroep voor het oplossen van alle bevindingen als vermeld in artikel 2.1 en overeenkomstig artikel 4.1 alle betalingen hebben plaats gehad. (...)

2.9. ICTU heeft in 2011 en 2012 vijf facturen met betrekking tot Triple C aan CGI voldaan voor een totaalbedrag van € 418.260,70 (inclusief BTW):

Factuurnummer	Bedragen	Factuurdatum / betaaldatum
16322472 (vergoedingen 2011)	€ 209.003,09	18-10-2011 / 22-12-2011
16329732 (vergoedingen 2011)	€ 23.339,15	05-01-2012 / 18-01-2012
16331215 (vergoedingen 2012)	€ 151.170,46	27-01-2012 / 08-08-2012
16305189 (aanvullende diensten)	€ 32.725,00	15-03-2011 / 27-04-2011
16310436 (aanvullende diensten)	€ 2.023,00	30-05-2011 / 15-06-2011

2.10. De Gemeente heeft, ondanks sommatie, de desbetreffende facturen niet aan ICTU voldaan.

3. Het geschil

3.1. ICTU vordert, bij uitvoerbaar bij voorraad verklaard vonnis, *primair* veroordeling van de Gemeente en *subsidiar* van CGI tot betaling van € 418.260,70, althans een door de rechtbank in goede justitie te bepalen bedrag, althans *subsidiar* het bedrag dat resteert na gedeeltelijke toe- of afwijzing van de primaire vordering, te vermeerderen met rente en kosten. Voorts vordert ICTU *primair* betaling van de Gemeente van de buitengerechtigde kosten van € 10.000.

3.2. ICTU legt hieraan ten grondslag dat de Gemeente tekort schiet in de nakoming van haar verplichtingen uit de hiervoor genoemde overeenkomsten. ICTU heeft de facturen van CGI voor en namens de Gemeente en in overeenstemming met de tussen partijen bestaande overeenkomsten voldaan. De Gemeente moet deze bedragen (en de corresponderende facturen zoals genoemd in 2.9) dan ook aan ICTU voldoen. Daarnaast stelt ICTU dat de Gemeente ongerechtvaardigd is verrijkt, nu ICTU zonder redelijke grond een schuld van de Gemeente aan CGI heeft voldaan waardoor de Gemeente ten koste van ICTU is verrijkt. Subsidiar stelt ICTU dat CGI gehouden is tot betaling op grond van onverschuldigde betaling dan wel ongerechtvaardigde verrijking van CGI. ICTU wordt nu opgezadeld met een grote schadepost, terwijl zij slechts heeft gehandeld voor en namens de Gemeente. Door de ontstane situatie bestaat er voor CGI en de Gemeente geen enkele prikkel meer om tot een oplossing te komen, zo stelt ICTU.

3.3. De Gemeente en CGI voeren verweer. Op de stellingen en verweren van partijen wordt hierna, voor zover van belang, nader ingegaan.

4. De beoordeling

Primaire vordering

4.1. ICTU richt haar pijlen primair op de Gemeente ter verkrijging van betaling van de desbetreffende facturen. Zij vordert nakoming van – kort gezegd – de afspraak dat de Gemeente aan ICTU betaalt, hetgeen ICTU aan Logica/CGI heeft betaald. ICTU heeft

verwezen naar artikel 4.2 sub b en c DFA, op grond waarvan ICTU voor elke aangesloten GU-gemeente een eenmalig entreebedrag betaalt en, voor en namens elke GU-gemeente, eveneens de periodieke kosten.

4.2. De Gemeente heeft aangevoerd dat zij niet gehouden is om tot betaling over te gaan. ICTU heeft de desbetreffende betalingen aan CGI op eigen initiatief en (dus) voor eigen rekening en risico gedaan. De Gemeente heeft geen (afzonderlijke) opdracht aan ICTU gegeven om die facturen van CGI te voldoen.

4.3. De rechtbank neemt op basis van de overgelegde stukken en de verklaringen ter comparitie bij de beoordeling het volgende tot uitgangspunt. Bij de uitleg van een overeenkomst komt het niet slechts aan op een zuiver taalkundige uitleg van de bepalingen van die overeenkomst, maar ook op de zin die partijen in de gegeven omstandigheden over en weer redelijkerwijs aan deze bepalingen mochten toekennen en op hetgeen zij te dien aanzien redelijkerwijs van elkaar mochten verwachten. Daarbij kan mede van belang zijn tot welke maatschappelijke kringen partijen behoren en welke rechtskennis van zodanige partijen kan worden verwacht. De rechtbank overweegt voorts dat, alhoewel de enkele bewoordingen van de overeenkomst niet beslissend zijn, deze bewoordingen wél als objectief vertrekpunt kunnen dienen bij de uitleg ervan. Het feit dat partijen hun afspraak op een bepaalde manier hebben opgeschreven, is voor de rechtbank een belangrijke aanwijzing dat partijen zulks ook zo zijn overeengekomen. Dat geldt in het bijzonder in het onderhavige geval, waarbij het gaat om een overeenkomst tussen zakelijke contractspartijen en partijen zich hebben laten bijstaan door adviseurs. Volgens de verklaringen van ICTU ter comparitie is artikel 5.2, zoals opgenomen in de Behoeftestelling, opgesteld door haar advocaten en bedrijfsjurist. Partijen mochten er aldus in beginsel over en weer vanuit gaan dat de inhoud en betekenis van de overeenkomst voldoende duidelijk was, althans dat zij zich hieromtrent afdoende door hun adviseurs hebben laten informeren. Het hangt vervolgens van de specifieke feiten en omstandigheden af of de betreffende overeenkomst in de gegeven omstandigheden anders moet worden uitgelegd dan op het eerste gezicht uit de tekst daarvan voortvloeit. De stelplicht en bewijslast van deze feiten en omstandigheden ligt op de partij die de afwijkende interpretatie bepleit.

4.4. Vast staat dat de ICTU, de Gemeente en Logica op 31 december 2010 in de Behoeftestelling een afwijkende bepaling voor de facturering hebben vastgesteld. Waar in de standaard-DFA voor alle GU-gemeenten in artikel 5.2 DFA was opgenomen dat er een betalingstermijn van 45 dagen geldt, is hiervan bij de Gemeente afgeweken in de Behoeftestelling. Volgens de letterlijke tekst van die bepaling – artikel 5.2 – hebben partijen afgesproken dat de facturen die betrekking hebben op de Gemeente door ICTU (aan CGI) worden betaald, zodra de Gemeente aan de betalingsverplichting jegens ICTU heeft voldaan. Met andere woorden: pas als de Gemeente de door CGI gefactureerde bedragen aan ICTU heeft betaald, mag ICTU overgaan tot (door)betaling aan de uiteindelijke gerechtigde tot die bedragen: CGI. De rechtbank is van oordeel dat de tekst van die bepaling dus voldoende duidelijk is, zodat – nu voorts vaststaat dat ICTU de desbetreffende facturen heeft voldaan vóórdat de Gemeente die bedragen aan ICTU heeft betaald – de Gemeente niet op grond van artikel 5.2 Behoeftestelling dan wel artikel 4.2 sub b en c DFA tot nakoming kan worden gehouden. Het betoog van ICTU dat artikel 5.2 van de Behoeftestelling een bepaling is met een beschermingsgedachte ten behoeve van de Gemeente, in die zin dat de Gemeente de zekerheid nodig heeft dat ICTU vlot “doorbetaalt” en geen bedragen achterhoudt, maakt dit oordeel niet anders.

4.5. Vervolgens is aan de orde of – zoals ICTU heeft gesteld – zij er redelijkerwijze op heeft mogen vertrouwen dat de Gemeente desondanks haar instemming c.q. toestemming heeft gegeven voor de betaling van de desbetreffende facturen aan Logica.

4.6. ICTU heeft er allereerst op gewezen dat de Gemeente en Logica, naar aanleiding van onenigheid over de implementatie van Triple C, in de aanvullende leveringsovereenkomst van 30 augustus 2011 heel specifiek hebben omschreven welke facturen voor welke diensten op welk tijdstip door Logica konden worden verstuurd (zie 2.8 hiervoor). Deze overeenkomst is in kopie aan ICTU verstrekt. De rechtbank is echter van oordeel dat het enkele feit dat de Gemeente en Logica in de aanvullende leveringsovereenkomst afspraken hebben gemaakt over de facturering door *Logica* aan de Gemeente (via ICTU), nog niet maakt dat *ICTU* in weerwil van artikel 5.2 van de Behoeftestelling – zonder verder bij de Gemeente hieromtrent te informeren – die facturen aan Logica kon voldoen.

4.7. Voorts heeft ICTU gesteld dat haar projectsecretaris S. Blom (hierna: Blom) nauw contact onderhield met de projectsecretaris van de Gemeente E. Vos (hierna: Vos), onder meer over de financiële afhandeling. ICTU heeft gesteld dat Blom over het betaalbaar stellen van de desbetreffende facturen met Vos van de Gemeente heeft overlegd, en vervolgens op die basis heeft betaald. De Gemeente heeft dit betwist, en aangevoerd dat Vos – op vragen van Blom of de facturen betaalbaar gesteld konden worden – steeds ontkennend heeft geantwoord dat die facturen nog niet aan Logica mochten worden betaald.

4.8. Nu ICTU zich beroept op de rechtsgevolgen van de gestelde instemming van de Gemeente met de betalingen, rust op ICTU de stelplicht en de bewijslast van die instemming. Gelet op de gemotiveerde betwisting door de Gemeente zal de rechtbank ICTU toelaten tot het leveren van bewijs dat de Gemeente heeft ingestemd met de betaling door ICTU aan Logica van de hierna genoemde facturen:

Factuurnummer	Bedragen	Factuurdatum / betaaldatum
16322472 (vergoedingen 2011)	€ 209.003,09	18-10-2011 / 22-12-2011
16329732 (vergoedingen 2011)	€ 23.339,15	05-01-2012 / 18-01-2012
16331215 (vergoedingen 2012)	€ 151.170,46	27-01-2012 / 08-08-2012
16305189 (aanvullende diensten)	€ 32.725,00	15-03-2011 / 27-04-2011
16310436 (aanvullende diensten)	€ 2.023,00	30-05-2011 / 15-06-2011

Slotsom

4.9. In afwachting van de hiervoor bedoelde bewijslevering, zal iedere (verdere) beslissing worden aangehouden.

5. De beslissing

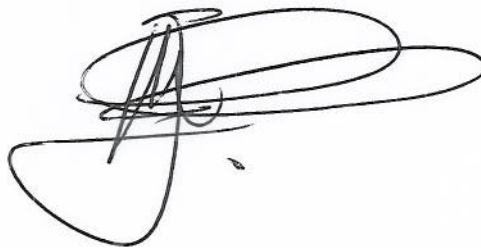
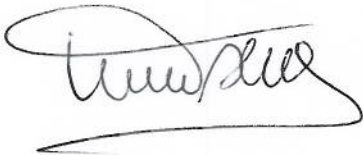
De rechtbank:

- laat ICTU toe tot het leveren van bewijs als onder 4.8 vermeld;
- bepaalt dat, indien ICTU het bewijs door middel van getuigen wil leveren, het getuigenverhoor zal plaatsvinden op de terechtzitting van mr. M.J. Van Cleef-Metsaars

op een nader te bepalen dag en uur in een van de zalen van het Paleis van Justitie aan de Prins Clauslaan 60 te Den Haag;

- bepaalt dat de advocaat van ICTU binnen twee weken na de datum van dit vonnis schriftelijk aan de rechtbank - ter attentie van de griffie van Team Handel - opgave zal doen van de verhinderdata van alle betrokkenen voor een periode van drie maanden na heden, waarna dag en uur voor de verhoren zal worden bepaald;
- bepaalt dat ICTU, indien zij het bewijs niet door getuigen leveren maar door overlegging van bewijsstukken en / of door een ander bewijsmiddel, dit binnen twee weken na de datum van deze uitspraak schriftelijk aan de rechtbank - ter attentie van de roladministratie van Team Handel - en aan de wederpartij moet opgeven;
- bepaalt dat alle partijen uiterlijk twee weken voor het eerste getuigenverhoor alle beschikbare bewijsstukken aan de rechtbank en de wederpartij moeten toesturen;
- houdt iedere verdere beslissing aan.

Dit vonnis is gewezen door mr. M.J. van Cleef-Metsaars en in het openbaar uitgesproken op 8 januari 2014.

Voor grosse/secretaris

- 8 JAN. 2014

De griffier,

